

Svatá Hora

4

2018

ročník
LV

Žehnání varhan • Vzpomínka na P. Stanislava Muzikáře • Jürgen Essl

OBSAH

Úvodník

Žehnání nových varhan **3**

Ze Svaté Hory

Žehnání nových svatohorských varhan **4**
 Nové varhany ve svatohorské bazilice **7**
 Malá závěrečná apotheosa **9**
 Varhanář **11**
 První měsíc za varhanami **12**
 Vyšly hvězdy nad Příbramí **18**
 Sochy opadávají a padají **27**
 Nenápadný věrný služebník **28**
 Zprávy ze Svaté Hory **32**

Představujeme vám

Hudba jako řeč duše **20**

Spiritualita

Hudební skladatel, varhanář, varhaník **14**

Informace

Renesance poutních cest **24**
 na Svatou Horu
 Listárna **30**
 Exercicie, poutě **33**
 Pravidelné bohoslužby, otevírací doba **34**

Žehnání nových varhan

Od nepaměti se na Svaté Hoře scházejí lidé k společné oslavě Boží, k společným prosbám a k chvále Panny Marie a k společnému prožívání radosti a jistoty z víry. Od nepaměti se na Svaté Hoře scházejí lidé, putující do nebeské vlasti, do věčného Božího království, aby osloveni krásou, svatostí a vznešeností tohoto místa konali ve svém životě krásné a vznešené věci. Nejinak je tomu dnes.

Sešli jsme se ve významný den, kdy v církvi slavíme Krista jako Krále. Sešli jsme se na významném poutním místě, mariánském hradě nad Příbramí, kde uctíváme Pannu Marii jako Královnu. Sešli jsme se u nových varhan, nástroje, který je po právu nazýván nástrojem královským. Sešli jsme se k události, kterou můžeme nazvat královsky významnou a výjimečnou, a to proto, že akt žehnání nových varhan je historicky neopakovatelný. Někteří z nás byli přítomni žehnání varhan chórových, kdy Miloslav kardinál Vlček, arcibiskup pražský, 26. prosince 2007 žehnal nástroj, který od té doby slouží ke koncertům i k doprovázení liturgie, a který ke Svaté Hoře neodmyslitelně patří a bude patřit dál. Varhany velké, které dnes požehná Dominik kardinál Duka, arcibiskup pražský, dotváří krásu a výjimečnost svatohorské baziliky. Jsou nástrojem skvostným, který podtrhuje významnost a výjimečnost tohoto místa.

Chceme společně prožít chválu Panny Marie, oslavu Boží dobroty a jistotu víry, že jsme lidem královským. Chceme také oslavit práci lidských rukou a srdcí. Chceme vděčně vyjádřit uznání těm, díky jejichž snaze, práci, nasazení, oběti i starostem, které s sebou přineslo posledních deset let, vyrostly v naší bazilice varhany, jež přispívají k zmíněné krásě, svatosti a vznešenosti, jež svou službou budou pozvedat duše věřících mnoha příštích generací, jež svou krásou vzhledu i zvuku budou přinášet lidem radost.

Sešli jsme se tedy ke královské oslavě. K oslavě vždy patří radost. Kéž radost z dnešního setkání naplňuje nitro každého z nás a vede nás k tomu, abychom okolo sebe rozdávali radost na všechny strany.

*P. David Horáček, CSsR
 administrátor*

Fotografie na titulní straně časopisu:

Účastníci žehnání
 jsou vítáni administrátorem
 P. Davidem Horáčkem, CSsR

Časopis **Svatá Hora** • LV. ročník

Žehnání

nových svatohorských varhan

Vážení přátelé a příznivci svatohorských varhan, sešli jsme se dnes v bazilice u Panny Marie, abychom slavnostně zakončili desetiletou etapu stavby velkých varhan a předali je do užívání.

Po celkové rekonstrukci svatohorského poutního areálu je to pomyslná třešnička na dortu.

Smlouvu na velké varhany jsme s panem varhanářem Vladimírem Šlajchem podepsali 28. 12. 2008 a vydali se společně na klopotnou cestu. Měli jsme představu a plány, ale nebeský manažer to naplánoval jinak. Z předpokládaných tří let stavby bylo najednou deset. Systém „postavíme za to, co vybereme“ se vzhledem k ekonomické krizi špatně naplňoval. Peníze se dařilo získávat jen velmi obtížně. Byla to pro všechny zúčastněné velká zátěž psychická, fyzická i materiální.

Ale jak to bývá, všechno špatné je pro něco dobré. Za léta stavby se kolem varhan vytvořila skvělá skupina nadšenců, kteří pomáhali prací, financemi i modlitbou. Zažili jsme řadu benefičních koncertů, na kterých vždy panovala úžasná atmosféra nejenom

v bazilice při krásné hudbě, ale i následném agapé s účinkujícími v prostorách proboštství.

S velmi pěknou odezvou se setkala i adopce prospektových píšťal. Celkem 127 varhanních píšťal našlo svého adoptivního dárce. Rytiny vyryté přímo do kovových prospektových píšťal navždy ponесou jejich jméno či přání.

Díky podpoře velkých i drobných dárců dnes požehnáme dílo světové úrovně. Vám všem Pán Bůh zaplať.

Ať nové varhany znějí pro větší čest a slávu Boží a Panny Marie a otevírají srdce všech příchozích poutníků!

Věra Langová
předsedkyně Matice Svatohorské

„Tolik světla...“

Před lety mi v hlavě uvízl spontánní povzdech známého, který stál před půlnoční mší svatou na kůru poblíž varhan v okamžiku, kdy pan kostelník v sakristii postupně rozsvítil všechna světla v kostele: „Takového světla - tuhle krásu si my lidé ani nezasloužíme...!“ Pak zazněly varhany...

Jako varhaník často zažívám pocity, kdy mi některý nástroj „vychází vstříc“, jindy „se mi brání“, „poslouchá“ či „poslouchat nechce“, případně mi „dělá nebo nedělá naschvály“. Varhany se mohou „chovat jako poslušný poník“, popřípadě mě divoce „vyhazovat ze sedla“. Někdo asi dá přednost klidnému soužití. Je ale zároveň pochopitelné, že nikoli pro každého je poslušný a poddajný partner vždy tím nejlepším a nejinspirativnějším. I mnohé nejhodnotnější vztahy mezi lidmi se rodí ze vzájemného obrušování hran a společného usilí.

Všechny špičkové nástroje historické, ať již se nám dochovaly z období baroka či z období romantického, vyžadují obvykle ze strany hráčů schopnost přizpůsobit se jejich vlastnostem a potřebám. U dobrých novodobých varhan platí totéž. Také mohou být vyhraněným soliterem, jaký vyžaduje citlivé zacházení, hráčské zkušenosti i vypěstovaný vkus. Právě z toho důvodu si na ně každý netroufne, nebo při neopodstatněné troufalosti narazí záhy na meze svého talentu a umu.

Velké svatohorské varhany Vladimíra Šlajcha jsou nástrojem určeným pro liturgii, pro širokou škálu hudby různých historických stylů včetně řady děl soudobých, jsou inspirativní pro improvizaci i pro účely výuky varhanického dorostu. Zároveň jsou nepochybně soliterem nemalého významu. Široko daleko nenajdeme podobnou koncepci rozvržení jednotlivých strojů ani srovnatelně pojatou sestavu rejstříkové dispozice. Nástroj zároveň odkazuje v mnoha detailech na bohatou historii varhanářství v našich zemích, počínaje výtvarným tvaroslovím skříní či prospektových píšťal a konče intonačním zabarvením jednotlivých píšťalových řad.

Stavba trvala deset let. Během nich se naplno prokázalo, jak důležité je respektovat svobodu tvůrce varhan. Koncepce se totiž teprve v průběhu let zpřesňovala, detaily dotvářely, čímž celé dílo nabývalo stále konzistentnějších obrysů nejen samo o sobě, ale i ve vztahu k prostoru svatohorské baziliky.

ky. Však také už v okamžiku, kdy došlo k instalaci korpusů pedálových skříní do postranních půdních prostor, vypadaly hnedle tak, jakoby na svém místě stály odjakživa. Dokonale zapadly do interiéru. Nedokážeme si už představit, že jsme je tam nevidali.

Dostal jsem se na lecjaké kůry, často i ke skvostným nástrojům. Opakovaně si na onen povzdech o kráse, kterou si my lidé ani nezasloužíme, vzpomínám, zažívám-li při hře či poslechu nevšední chvíle. Važme si posvátného daru hudby i krásných varhan, které jej zprostředkovávají, a děkujeme.

Milí přátelé a příznivci nových varhan

Bazilika na Svaté Hoře se stala místem, kde se kromě setkávání věřících odehrává i setkávání umělců a řemeslníků z různých dob, kteří se snažili spojit veškeré umění k oslavě samotného Stvořitele. Varhanní hudba po staletí umožňuje sjednocovat lidi všech věkových kategorií i všech názorových proudů, tvoří most mezi hmotným a nehmotným světem a je nedílnou součástí liturgického i kulturního dění. Proto je pro nás velkou radostí, že jsou pro Svatou Horu postaveny nové varhany hodné tohoto vzácného mariánského poutního místa.

Nástroj koresponduje s prostorem baziliky jak po stránce estetické, tak i zvukové. Pleno hlavního stroje působí majestátním dojmem. Principálové rejstříky mají reprezentativní charakter. Spodní manuál nabízí kontrastní barvy k hlavnímu stroji. Zejména gamba a portunál zní v prostoru velmi jemně a zpěvně. Dělená zásuvka spodního stroje nabízí možnost současně použít různé zvukové barvy na jednom manuálu. To je velkou výhodou zejména pro předešlé k písním a v doprovodech. Varhaník tak může s větší přesností reflektovat obsah liturgických textů. Nástroj je vhodný jak pro doprovod bohoslužeb, hru komorních skladeb, tak i pro koncertní účely.

Za zdařilé dostavení nových varhan pro Svatou Horu patří dík nejen varhanáři Vladimíru Šlajchovi, ale i všem, kteří jakkoli přispěli - ať už finančně, nebo duchovně. Každá pomoc se stala nesmírně cennou pro dokončení celého projektu stavby nových varhan.

Kěž nástroj slouží k opravdové službě lidem, světu, Bohu.

*Marie Zahrádková
varhanice svatohorské
baziliky*

Nové varhany ve svatohorské bazilice

Projekt stavby varhan na Svaté Hoře prošel od zrodu myšlenky na stavbu nového nástroje (rok 1999) do zahájení stavby chórových (2006) a velkých varhan (2008) mnoha etapami – od původně uvažovaného malého dvoumanuálového nástroje přes úvahu o stavbě dočasného malého pozitivu až po realizaci současné, již dokončené vize dvou unikátně koncipovaných nástrojů. Hlavním důvodem finálního řešení byl fakt, že Svatá Hora disponuje množstvím různých prostorů, které dovolují několika skupinám současně provozovat vlastní program bez nebezpečí, že by se vzájemně rušily. Nejpoužívanějším z nich jsou – kromě vnitřního prostoru baziliky – vnější kaple Korunovačního oltáře, pro něž se sice v dřívější době užíval píšťalový nástroj, umístěný na tzv. „letním“ kůru, avšak ukázalo se, že varhany, postavené trvale v prostoru s velkými výkyvy teplot a vlhkosti, nemohou dost dobře dlouhodobě fungovat. (Ostatně totéž se potvrdilo i v případě nešťastně tepelně neodizolovaných, ve spěchu postavených prostor, kde byla r. 1948 umístěna nadpoloviční většina píšťal tehdy nově postavených varhan firmy Rieger). Jako realistické a levné, nicméně neuspokojivé řešení byly pro exteriér zvoleny prozatím pouze digitální varhany.

Pro oba zmíněné prostory – baziliku i exteriérové kaple – bylo tedy třeba zajistit kvalitou i technickými vlastnostmi odpovídající nástroje. Požadavky obou těchto míst jsou však navzájem velmi odlišné: vnitřní prostor baziliky vyžaduje stavbu velkých varhan na západním kůru, které budou schopny plnit náročné podmínky jejího provozu – doprovodu liturgie a sólové koncertní činnosti. Naopak hlavními kritérii stavby nástroje pro potřebu kaplí Korunovačního oltáře jsou snadná transportovatelnost – varhany nemohou být celoročně vystaveny povětrnostním vlivům – a při ohledu na ni pokud možno co největší zvuková robustnost a rozmanitost.

Vzhledem k nutnosti pořídit v brzké době funkční a umělecky adekvátní nástroj jak pro potřebu baziliky, tak pro využití ve vnějších prostorách Svaté Hory a v souvislosti s vysokou pořizovací cenou Velkých varhan bylo rozhodnuto začít nejdříve stavbou chórového nástroje pro exteriérové použití, který by ale i ve vnitřní bazilice dočasně suploval chybějící kvalitní velké varhany. Unikátní koncepce chórových varhan jako „dvojpositivu“ s pedálem vyšla právě z nutnosti užití nástroje uvnitř i venku a osvědčila se. Smlouva byla podepsána v roce 2006, varhany byly instalovány v prosinci 2007. Svatohorská bazilika tak bez nadsázky získala unikátní umělecky hodnotný nástroj, který nemá ve střední Evropě obdoby. Nástroj, který i v náročných podmínkách častých přesunů, rozebírání a skládání

i změny klimatických podmínek uvnitř a vně baziliky za deset let své existence bez nutnosti jediné zásadní opravy dokázal svou trvanlivost a ústy mnohých interpretů, kteří jej měli možnost vyzkoušet, i svou nespornou uměleckou hodnotu. Pravda, je nutné přiznat, že transport nástroje má i své zápory – není možné jej realizovat v jedné či dvou osobách. Nicméně čtyři muži jsou schopni v rámci areálu s přehledem nástroj kompletně přemístit během dvaceti minut.

Instalace nástroje

Druhá fáze – stavba velkých varhan pro baziliku – byla zahájena 28. prosince 2008, kdy byla mezi Maticí Svatohorskou a varhanářem Vladimírem Šlajchem podepsána smlouva. Její součástí je podrobný popis projektu, který však v průběhu dlouhé doby realizace (vlivem problémů s dostatečně rychlým financováním projektu i nesouhlasu některých kompetentních osob s projektem samotným) mnohokrát upravoval. Výše zmíněná negativa byla – nakonec – jistě za přispění nebeských správců našeho poutního místa a samozřejmě mnohých dárců, podporovatelů, zaměstnanců a v neposlední řadě mistra Šlajcha – proměněna v pozitivum. Díky dostatečnému prostoru pro zrání koncepce relativně velkých varhan pro relativně malou baziliku můžeme na konci druhé části projektu stavby varhan pro Svatou Horu konstatovat, že se podařilo nemožné: nástroj za více jak 15 mil. Kč (nepočítaje v to související vícepráce) je dokončen a jedná se o další perlu, bez konkurence v kvalitě i koncepci. Posoudit můžete sami.

1. manuál - Spodní stroj

(C - F, všechny rejstříky děleny na bas a diskant mezi h⁰-c¹)

Gamba	8'
Portunal	8'
Fugara	4'
Principal	4'
Mixtura 3-4 fach	
Oboe	8'
Tremulant UW	

2. manuál - Hlavní stroj (C - F)

Principal	8'
Bifara (od c')	8'
Bourdon	8'
Quintadena	8'
Octava	4'
Violeta	4'

3. manuál - Positiv (C - F)

Quinta	3'
Nassat	3'
Super Octava	2'
Quinta Minor	1 1/3'
Tertia	1 3/5'
Mixtura 3 fach	
Cimbal 3 fach	
Tromba	8'
Copula Major	8'
Flauta Minor	4'
Principal	2'
Flauto Soprano	2'
Sedecima	1'
Mixtura 2 fach	
Vox Humana	8'
Tremulant POS	

Pedál (C - F)

Sub Bass	16'
Octav Bass	8'
Principal Bass	8'
Super Octav Bass	4'
Trombone	16'
Zimbelstern (2x)	
Kornett Bass (v Kronw.)	4', 3 fach

Spojka UW/HW a Pos/HW
přetahováním manuálů, spojky HW/
Ped a UW/Ped.
Žádné další pomocné rejstříky
a kombinace, ladění: a' = 440 Hz
při 18 °C, ~ Valotti, traktura
mechanická, zásuvkové vzdušnice

Malá závěrečná apotheosa

Velké varhany svou koncepcí rozdělení nástroje na dvě pedálové a jednu dále diferencovanou centrální varhanní skříň beze zbytku využívají poměrně stísňených možností baziliky a přetavují je v pozitivum. Nejen úsporným využitím prostoru, ale především znatelným prostorovým a zvukovým odlišením jednotlivých strojů. Varhany ve svých útrobách ukrývají osm vzdušnic a šest měchů pro svých pět strojů - tři manuálové, pedálový a kronwerk. Důvodem je nejen specifické prostorové členění a úspora místa, ale též nutnost osamostatnit vedlejší stroje s jejich tremulanty.

Varhany pro tak komorní prostor, jakým je svatohorská bazilika, nelze stavět jinak než bez jakýchkoliv nadbytečností. U velkých varhan to tak je zcela bezesporu. „Bez nadbytečností“ však neznamená úsporu za každou cenu – ať již místa, financí, osvědčených technických řešení nebo kvalitních materiálů. Rovněž rejstříková dispozice, čítající 33 znějících hlasů, je dokladem, že – byť se neplýtvalo – rozhodně se nešetřilo. Rejstříkové vybavení nástroje muselo totiž zohlednit nejen problematiku prostoru a kontrast jeho akustiky coby prázdného a posluchači naplněného, ale též potřebu zvukově realizovat co nejvšestraněji širokou škálu slohových období

(uvažme jen, jak mnoho nyní užívané liturgické hudby pochází z období po r. 1800). Samozřejmě se ale v případě těchto varhan nejedná o žádný neoklasický univerzální nástroj! Tři manuálové stroje i ten pedálový mají každý svou osobitou dispoziční strukturu, umístění, zvuk i dynamickou hladinu, které

Hrací stůl velkých varhan

jsou dány koncepcí nástroje, tak jak ji ve svém textu popisuje prof. J. Essl. Současně jsou ale varhany kompaktním celkem, a tak lze (a je přímo žádoucí) užívat jejich hlasů i napříč stroji v snad nekonečných vzájemně smysluplných spojeních, která poskytnou interpretu možnosti rozšířené až do nepředpokládaných stylových období i zvukově barevných variant. K tomu slouží tradiční mechanické spojky jak manuálové, tak pedálové. Rovněž rozdělení rejstříků spodního stroje

Malá závěrečná apotheosa

na bas a diskant, jakkoli se na první pohled zdá být spíše věcí komplikující snadnou registraci, poskytuje další možnost dokonalého využití široké škály barevných hlasů v nových souvislostech (například disponováním jazyku pouze v basové části klaviatury atp). Pedál, umístěný

(nejen z nedostatku místa na kůru) v půdních prostorách, využívá pro předchozí nástroj probouraných oblouků, avšak nyní již dokonale tepelně izolovaných od rozmarů počasí v exteriéru (v průběhu dlouhodobého měření nedošlo mezi půdami a bazilikou nikdy k teplotnímu rozdílu převyšujícímu jeden °C). Hříčky na střeších pedálových skříní ve tvaru hvězdy se zvonky (každá strana má zvonky jiné síly, barvy zvuku a konstrukce), využitelné pro zvláštní příležitosti, kdy mají znít zvony i varhany (např. rozezvučení se varhan a zvonů při velikonoční Vigílii), korunní stroj nad západním oknem baziliky, který tvoří pro stabilitu skříní nepostradatelné přemostění mezi skříněmi stroje hlavního a současně poskytuje

místo pro kornet, sólový rejstřík hratelny v pedálu, ani tyto nejsou věcmi nadbytečnými. Snad kromě problémů s tepelným výkonem letního odpoledního slunce, které okny nevhodně zahřívá varhanní skříní – což je problém, který bude nutno přes zimu dořešit, bylo snad pamatováno na vše.

Bylo by snadné dříve vyčerpat čtenáře, než bych vyčerpal vše, co by bylo možné o nových varhanách napsat. Skončíme tedy prosbou k těm, kteří budou chtít a smět varhany zakusit: ať jsou pro každého interpreta výzvou k tomu, aby s pokorou a neutuchajícím zájmem k nim hledal správný přístup a se snažil jim být ve své službě kompaktním a chápavým partnerem.

S použitím textů PhDr. Věry Smolové Pavel Šmolík, regenschori svatohorské baziliky

Vzhled varhan před demontáží

Jeden z předchozích nástrojů - varhany Bratří Paštiků

Odjakživa mne zajímaly historické nástroje, ještě za minulého režimu jsem měl příležitost setkat se s řadou významných barokních varhan i v Německu, Rakousku a Nizozemí. Překvapoval mě jejich krásný zvuk, dokonalý technický stav i precizní ladění. Doma jsem se s barokními nástroji setkával jen v jejich tehdejší zuboženém stavu, všude jsem nacházel spíše ruiny varhan a nikde nic neladilo. Už za dob svého dospívání v sedmdesátých letech jsem znal např. Starckův nástroj ve Zlaté Koruně. Ten byl také zanedbaný, navíc některé jeho původní rejstříky chyběly a další vykazovaly znaky přintonování v romantickém duchu.

Čirou náhodou jsem zavítal do Zlaté Koruny také v roce 1988, krátce po svém návratu z Haarlemu. A potkal jsem varhanní zázrak, jelikož Starckovo veleřídlo mezitím prošlo částečným návratem do své původní podoby a bylo zároveň konzervováno. Nejenže se už nikde netrousily žádné stopy červotoče, ale varhany hrály! A jak! Krátce poté jsem kdesi napsal, že pro mne je zásah Vladimíra Šlajcha, který jej má na svědomí - světe div se - na své vlastní náklady, veden dokonale v duchu toho, co se v našem oboru děje ve světě. Šlajchova varhanářská a restaurátorská působnost mne provází od té doby celým mým profesním životem varhaníka. Na jeho nástroje jsem nahrál řadu CD titulů i rozhlasových nahrávek.

Jak se stále častěji dovídám, mnozí z generací mladších varhanářů vnímají dnes Vladimíra Šlajcha jako průkopníka nových přístupů v oboru a v jistém smyslu i jako měřítko kvality. Mistr nemiluje publicitu, jeho autentická vyjádření však najdeme např. na oficiálních webových stránkách varhanářství: „Hlavní činností mé firmy je restaurování a stavba varhan. Samostatně pracuji od roku 1975, nejprve ve složitých podmínkách reálného socialismu jako restaurátor na volné noze. Teprve roku 1990 mohla být založena řádná firma v Borovanech u Českých Budějovic, nejprve v provizorních prostorách, od roku 1993 pak konečně v novém dílenském areálu, plně vyhovujícím všem náročným požadavkům pro restaurování a velké novostavby.“

A dodává: „Celým životem mě ovšem též provází silná náklonnost ke klasickým sportovním vozům. Po letech praxe jsem se rozhodl využít získaných zkušeností pro činnost i v tomto oboru.“ Vzápětí můžete překlíknout na stránku nazvanou Classic Jaguar...

Co dodat? Po řadě domácích i zahraničních zakázek, např. nových varhanách v Rakousku (Ebreichsdorf, Traun, Stift Schlägel, Schönering) či Německu (Feldafing, Freissing, Bruchsal) dospěl Vladimír Šlajch do stadia, kdy jím právě teď dokončené velké varhany na Svaté Hoře vpisují významný mezník do historie varhanářství v Čechách.

Jaroslav Tůma

První měsíc za varhanami

Tématem mého příspěvku má být první měsíc za dokončeným nástrojem: dojmy, a tak. Text pro lidi. Jako první mě napadá, od kdy já vlastně na velké varhany hraji. Bude to již minimálně rok, kdy jsme s Jaroslavem Tůmou zasedli za zkompletovaný nástroj ve varhanářské dílně. A už před tím samozřejmě, když varhany postupně dostávaly své píšťaly a pozvolna se rozezvučovaly. Je to tedy těžká, zapeklitá věc, psát o prvním měsíci. Laskavý čtenář jistě promine, protože i ve svatohorské bazilice varhany zní už od léta, tedy skoro půl roku. Hrál jsem na ně v průběhu intonace a ladění, také v mezičase klimatem vynucené přestávky ke konci letních prázdnin, kdy pro vedro a sucho nebylo možné na nástroji pracovat, i při přípravě jejich žehnání. Seznámit se s tak velkým nástrojem, na nějž však není možné registrovat „loktem“ (tedy bez řádného a pečlivého výběru konkrétních hlasů a barev) a který z pohledu hrajícího varhaníka zní poměrně dosti odlišně od toho, jak jej v kostele slyší věřící, vyžaduje mnoho času, hodiny cvičení a poslechu nahrávek vlastních výkonů a leckdy radu zkušenějších - a to jak varhanáře, tak našeho titulárního varhaníka.

Specifickým zážitkem bylo také mé první velké veřejné hraní při liturgii, nepočítaje v to samotné žehnání, jelikož tam jsem se snažil poskytnout maximální prostor kolegům, takže jsem byl spíše dirigentem nebo chcete-li kantorem gregoriánské scholy plzeňské katedrály, která sice již nepatří pod mou kuratel, ale přesto spolu rádi dále spolupracujeme. Tedy na nešporách jsem pouze doprovázel zpěv Magnificat. Onou první kompletní liturgií byl - nečekaně - pohřeb P. Stanislava Muzikáře. Oslava Vzkříšeného Krista par excellence, alespoň tedy pro mne. Podobně, jako nekomplikovaný a často podceňovaný skoro svatý Stanislav, který tak houževnatě dlouhou dobu s úsměvem na tváři nesl své pohybové obtíže, tak i celá liturgie probíhala v pozitivní atmosféře. Protože jsem ten den neměl být na Svaté Hoře a na pohřeb jsem si jen autem na pár hodin „odskočil“ z výuky na českobudějovické konzervatoři, kde jsem v ní ještě týž den musel pokračovat, po obřadu jsem ihned odjížděl. Odjížděl jsem však naplněn pokojem.

Samotná liturgie proběhla v duchu vznešené jednoduchosti, za lidového zpěvu a přednesu Pohřebních antifon P. Karla Břízy, redemptoristy a skladatele, které zpívali současní i bývalí členové svatohorského chrámového sboru, kteří se na kůru sešli k vyprovození P. Stanislava. Doprovodit sbor vlastně bez přípravy na nástroj, který je pro mě věcí poněkud neznámou, nebylo úplně snadné. Ještě přede mší bylo třeba doregulovat dvě klávesy, které zněly, když neměly, což se podařilo. (Podobné „dotahování“ nás čeká ještě několik měsíců, než si varhany „sednou“.) Všechna podobná místa, potřebná pro regulaci a základní údržbu, jsou u nových varhan - a na rozdíl od varhan předešlých - naštěstí dobře přístupná. Z pohledu poučených posluchačů v lodi baziliky pak prý hudba o pohřební slavnosti zněla dobře.

Hra na velké varhany je i při všedních mších, které ve varhanické profesi zcela převažují, radostí. Nástroj nabízí mnoho zvukových možností a odstínů i v nízké dynamické úrovni. Kromě hry při liturgii se nyní s kolegyní zabýváme rovněž nahrávkami nabídky svatební hudby pro uveřejnění na nových svatohorských webových stránkách, dále pak každý přípravou svého koncertního i liturgického repertoáru. Tedy: první měsíc hry na svatohorské velké varhany je již několik měsíců pryč, ale do plného pochopení a využití nástroje je třeba ujit ještě dlouhou cestu.

Pavel Šmolík

HUDEBNÍ SKLADATEL VARHANÁŘ

JEDEN BŮH VE TŘECH OSOBÁCH, A ČLOVĚK K TOMU

Kázání o slavnosti požehnání „velkých“ svatohorských varhan, bazilika Nanebevzetí Panny Marie, neděle 25. listopadu 2018, 17.00 hodin.

Dnes o slavnosti Ježíše Krísta stojíme před dokončenými varhanami pro Svatou Horu, které budou za několik okamžiků požehnány a poprvé se rozezní k chvále Boží a ke cti Panny Marie.

Dnešní slavnost nám pomáhá pohlédnout na Krísta jako na toho, který je Pánem a dovršitelem dějin. On je ten Beránek, který jediný má moc rozpečetít svitek opatřený sedmi pečeti (srv. Zj 5,9), on je ten, který si zaslouží, „aby přijal moc, bohatství, moudrost a sílu, čest, slávu i chválu“ (Zj 5,12). On je hoden chvály a můžeme na něj vztáhnout slova, která uzavírají knihu žalmů: „Všechno, co dýchá, ať chválí Hospodina.“ (Žl 150, 6) Žalmista nás vybízí, abychom jej chválili na rozličné hudební nástroje: na trubku, harfu, citeru, buben, strunné nástroje, flétnu, cimbály hlučné i zvučné (srv. Žl 150,3-5), a to „pro jeho mocná díla a jeho svrchovanou velebnost“. (Žl 150, 2) Jaká jsou ta jeho díla? Na to nám kromě jiného odpovídá i druhý žalm dnešních nešpor: „Milosrdný a milostivý je Hospodin, shovívavý a plný lásky. Dobrotivý je Hospodin ke všem a soucit má se všemi svými tvory.“ (Žl 145, 8-9) Pokud tedy chválíme Boha, chválíme jeho dílo, které vykonal „pro nás a pro naši spásu.“ (Vyznání víry).

Jsem přesvědčen, že některé skutečnosti, tak aby odpovídaly schopnostem lidského nitra, nelze vyslovit, ale lze je pouze vyzpívat. Patří mezi ně bezesporu Boží chvála. Proto my křesťané po vzoru židů, našich starších bratří ve víře, jsme lidé zpěvu. Od středověku byl křesťanský zpěv doprovázen varhanami. Ty sloužily původně zcela světským účelům, ale snad pro jejich majestátní tón a nesmírně bohaté výrazové prostředky, je římská církev přijala jako nástroj k doprovodu lidského hlasu obracejícího se k Bohu ve chvále a oslavě. Možná právě pro tuto komplexní schopnost, pro svůj tón, který může znít jakoby věčně, a rovněž pro nesmírnou složitost své konstrukce, dostaly varhany čestný název královský nástroj.

Rád bych tedy nyní vyzpíval chválu těchto varhan, které nechť jsou symbolem Trojjediného Boha, podobně jako se jáhen o velikonoční vigíli snaží vyzpívat chválu svíce, která je symbolem Zmrtvýchvstaleho.

Varhany jsou nástrojem, který vyžaduje množství rozmanitého materiálu, drobných i velkých součástí, jsou současně výtvarným dílem, strojem vyžadujícím řemeslný fortel i hodinářskou přesnost, stejně jako hudebním nástrojem. Nelze říci, která část varhan je důležitější: zda velké lesklé prospektové

příšaly, drobné kožené matky spojující jednotlivé části mechaniky nebo vzduchotěsné a velmi přesně zhotovené vzdušnice, které přivádějí vzduch k písťalám. Připomíná to lidskou rodinu, jakoukoli komunitu, kde by bylo krátkozraké oslavovat jen její představitele, protože oni jsou „neseni“ společnou námahou i entusiasmem všech těch, kteří onu komunitu tvoří, a zdají se být neviditelní. Koneckonců tyto varhany onu spolupráci znázorňují ještě jiným způsobem, vždyť mohly vzniknout jen díky mnoha dárcům, kteří dali své síly a prostředky dohromady. To, co je motivovalo, byla vidina nástroje, který dnes stojí před námi.

Aby varhany mohly zaznít, je třeba aby se potkaly tři osoby: varhanář, který je postaví, varhaník, který na ně umí zahrát, a skladatel, který vytvoří hudební dílo. Kdo je důležitější? Bez varhanáře by nebylo NA CO hrát, bez varhaníka by neměl KDO hrát, bez skladatele by nebylo CO hrát.

Dnes tu máme všechny tři. Varhanáře osobně i prostřednictvím svého díla. Je třeba zdůraznit, že bez jeho umu, trpělivosti a vynalézavosti by dnes nebyl důvod k oslavě a nestáli bychom u kolébky nástroje, kterému přejeme dlouhý život, snad i několik století. Za toto dílo tedy chci poděkovat varhanáři i jeho spolupracovníkům, za něj pak Pánu Bohu, neboť jej obdařil schopnostmi, které nelze než obdivovat.

Máme tu dále varhaníka. A dnes ne jednoho. Ani bez varhaníkova nadání podpořeného celoživotní pílí a námahou bychom toho mnoho neuslyšeli. Johann Sebastian Bach sice prý kdysi řekl, že hrát na varhany je velmi jednoduché, protože stačí v pravou chvíli stisknout správnou klávesu, ale tak snadné to není. Nestačí totiž jen odehrát noty, je potřeba pochopit a dokázat sdělit myšlenku skladby, a to je velké umění, vyžadující nejen zručnost, ale i empatii, a dovolím si říci, že celého člověka. Těmto varhanám ze srdce přeji takové varhaníky. Ať jejich hra je vždycky zhmožněním toho, co se odehrává v jejich ušlechtilém srdci, které je naladěno na strunu Boží chvály.

A nakonec je tu hudební skladatel. Dnes bude na nových varhanách znít téměř

prof. Jaroslav Tůma, titulární varhaník

VARHANÍK

KÁZÁNÍ O SLAVNOSTI POŽEHNÁNÍ

výlučně hudba Johanna Sebastiana Bacha. Člověka, který je sice již 268 let po smrti, ale který stále zapaluje lidská srdce svou hudbou. Byl to člověk dle mého přesvědčení a znalostí – a že jsem o tomto muži toho přečetl opravdu hodně – skutečně věřící. Dovoluji si dokonce tvrdit, že byl jakýmsi teologem, který se vyjadřoval hudebními prostředky. Umění kompozice měl tak zvládnuté, že v jeho skladbách nacházíme stále nové a nové souvislosti, až se člověk musí brzdit, aby před ním Bachova hudba nevyrostla sice v promyšlenou architekturu, v níž by se však ztrácel život, který skladatel žil naplno.

Pro dnešní žehnání varhan byla na mé naléhání vybrána skladba, která je jakýmsi hudebním traktátem o Trojjediném Bohu, Preludium a fuga Es-dur (BWV 552). Je zajímavé, že už v okamžiku, kdy jsem začal snít o tomto nástroji, tedy téměř před dvaceti lety, jsem si představoval, že to bude první skladba, která na novém nástroji zazní.

Albert Schweitzer, teolog a lékař, ale také vynikající varhaník a interpret Bachova díla napsal: „Preludium Es-dur symbolizuje Boží majestát. Trojitá fuga znázorňuje trojjedinnost. Ve třech navzájem spojených fugách se opakuje totéž téma, avšak pokaždé v jiné osobitosti. První fuga je poklidná a majestátní, nesená absolutně rovnoměrným pohybem; ve druhé vystupuje téma zahaleno a jen tu a tam se projeví ve své pravé podobě, když má být naznačeno, že božství přijalo svůj pozemský vzhled; a konečně ve třetí se táhne v náporu šestnáctin, jakoby se s nebes snášel svatodušní hukot a šum.“ (Schweitzer. J.S.Bach, s. 192)

Onu trojitou fugu uslyšíme na konci nešpor, po závěrečném požehnání. Za okamžik ovšem, hned po požehnání nástroje, uslyšíme nejprve desetiminutové preludium. Schweitzer o něm mluví jako o symbolu Božího majestátu, a má pravdu. Avšak i ono má trojiční charakter. Boha Otce symbolizuje první téma, oděné do formy francouzské ouvertury, která svým tečkovaným rytmem navozuje velebnost a moc Boha Otce. Druhé téma, odehrávající se v dialogu sestupného námětu a jeho echa po vzoru italských „concerti grossi“, nám připomíná, že Boží Syn sestoupil z nebe a stal se člověkem. Třetí téma, vyjádřené formou německé tokáty, svými rychlými nejprve sestupnými a poté vzestupnými pasážemi, je zobrazením Ducha Svatého, který sestupuje na člověka, aby jej silou své milosti táhl vzhůru k nebi. Všechna tři témata se několikrát opakují, navzájem se prolínají a tvoří tak jedno velkolepé dílo, obraz Boha plného slávy, sklánějícího se k člověku a unášejícího jej k nebesům. V závěru preludia také uslyšíme zvonit dva soubory zvonků a budeme moci vidět otáčející se hvězdy na bočních skříních varhan. Můžeme si představit, že je to ono nebe, plné hvězd, které je naším cílem, jak říká svatý Pavel: „My však máme svou vlast v nebi, odkud také s touhou očekáváme spasitele, Pána Ježíše Krista.“ (Flp 3,20) Tytéž hvězdy zároveň upomínají na Boží chválu: „Nebesa vypravují o Boží slávě a dílo jeho rukou zvěstuje obloha.“ (Žl 19(18),2) a vedou k údivu nad Boží péčí o člověka, jak vyznává žalmista na jiném místě: „Když se zahledím na tvá nebesa, dílo tvých prstů, na měsíc, na

hvězdy, které jsi stvořil: Co je člověk, že na něho myslíš, co je smrtelník, že se o něho staráš?“ (Žl 8, 4-5). Jsou rovněž symbolem Panny Marie, které je tato bazilika zasvěcena, vždyť ona je nazývána Hvězda mořská a Jitřenka spásy. A nakonec: tvar hvězd na varhanách je inspirován erbem rodu Šternberků, jejichž rodová legenda říká, že jsou potomky tří králů, kteří šli za hvězdou ke Kristu.

Celá Bachova skladba má předznamenání tři bé, tedy tři znamení, která posouvají příslušné tóny směrem dolů. Možná i volbou tóniny chtěl kdysi mistr Bach naznačit, že chápe Boha jako toho, který je ve třech osobách, a jehož touhou je snížit se k člověku.

Vraťme se nakonec k nástroji. I v něm je toho mnoho třikrát: tři manuály, tři druhy písňal a tři měchové soustavy. Jazykové rejstříky však nejsou tři, ale čtyři, a jeden z nich se nazývá Vox humana, tedy lidský hlas. Varhanní stroje také nejsou tři, ale čtyři, nesmíme zapomenout na pedálové rejstříky, jejichž tóny dávají nástroji potřebný fundament. Připomíná mi to tři božské osoby, ale člověka k tomu, člověka, jehož lidství bylo povýšeno tím, že je přijal Boží Syn, člověka, pro jehož záchranu se Bůh nasadil a nasazuje. Rejstříků je ve varhanách tři a třicet, tak jako Kristových let, strávených mezi námi lidmi na zemi.

Zdá se mi, že jsme zapomněli ještě na jednu důležitou věc. Varhany by bez vzduchu nevydaly ani tón, možná jen nějaké klapání a vrzání pocházející od marné snahy varhaníka nástroj rozeznít. Vzduch, tedy dech varhan, nám má připomínat, že „Duch Páně naplňuje celý svět“ (Mdr 1,7). Duch je „Pánem a dárce života“ (Vyznání víry), stejně jako dárce milosti. Milosti, která nechť se

snese požehnáním na tento nástroj, na všechny, kdo jej vytvořili, na ty, kdo na něj svou velkorysostí přispěli, na ty, kdo jej budou rozeznívat, i na ty, kteří budou poslouchat jeho tóny. Požehnáním, které bude svoláno ve jménu Boha Trojjediného, ve jménu Otce, i Syna i Ducha Svatého. Amen.

Pane kardinále, prosím Vás, požehnejte tyto varhany!

P. Stanislav Přibyl

Z liturgie při slavnosti žehnání

Vyšly hvězdy nad Příbramí

Dne 25. listopadu 2018 se na Svaté Hoře konalo požehnání nových varhan. Na tento den připadla podle liturgického kalendáře slavnost Ježíše Krále, kterou končí církevní rok a která lidem také připomíná, že moc všech pozemských vládců jednou skončí, ať jsou třeba dlouhý čas zdánlivě neporazitelní.

Slavnost začala nešporami, latinsky vesperae od slova vesper čili večer. Jsou hlavně poděkováním za uplynulý den a jeho dary, zde byly také díkyvzdáním za to, že se po deseti letech zdařilo velkolepé dílo. Tradice nešpor sahá hlu-

boko do středověku, proto v přítomných vyvolávaly vzpomínku na desítky generací, které navštěvovaly Svatou Horu před námi. Předci by se divili, co se za téměř osm století z malé kapličky stalo.

Nové varhany byly postaveny za peníze, které mezi sebou vybrali naši současníci, a tak se nabízí otázka: „Proč měli tito dárci pocit, že má smysl v dnešní době a ještě ke všemu v naší, jak nám tvrdí média, nejateističtější zemi Evropy, pořizovat do svatohorského kostela nové varhany?“ Nejspíš byly jejich pohnutky tytéž, z jakých obětovali část svých peněz i dávní mecenáši Svaté Hory - prospěch celého národa a to, čemu věřili a věří.

Nové varhany jsou napohled opravdu krásné. Jejich architektura je v souladu se současným interiérem kostela, radikálně změněným začátkem minulého století. Nejednoho návštěvníka jistě napadne: „Vidím trochu rozverný manýrismus předcházející ranému baroku, baroko vrcholné, nebo spíš až rozněžnělé rokoko?“ Každopádně tyto varhany dokonale a velkolepě vyplňují západní stranu nevelké baziliky, která díky nim získala nový, monumentální rozměr.

Krásná byla i Bachova hudba, která se během následujícího koncertu linula prostorem kostela ve zcela přiměřené intenzitě. Nový nástroj jistě nebude sloužit jen při bohoslužbách, ale i při koncertech, na které si, doufejme, najde čas stále více lidí. Svatá Hora tu vždycky byla a je pro všechny, věřící i nevěřící. Současné personální obsazení Svaté Hory počínaje duchovní správou přes hudebníky a další civilní zaměstnance je příslibem, že to tak bude i nadále.

Součástí nových svatohorských varhan jsou čtyři hvězdy. Nacházejí se na střeších pedálových skříní a jsou opatřeny zvonky různé síly, barvy zvuku a konstrukce, které budou rozeznívat při zvláštních příležitostech. Hvězdy se při cinkání zvonků vesele otáčejí a svým leskem přitahují zrak lidí, kteří se na ně dívají se stejnou radostí, jako kdysi hleděli na hvězdu betlémskou. Ať pro nás září mnoho let, běžte se na ně podívat!

PhDr. Věra Smolová

Hudba jako řeč duše

© Foto: Grzegorz Łaruccki

Jürgen Essl (*1961) patří mezi přední evropské varhaníky a skladatele. Pravidelně vystupuje na prestižních místech po celém světě, včetně míst jako je Notre Dame v Paříži, Kölner Dom v Německu, Auditorio Nacional v Madridu, Smetanova síň v Praze, Konzerthaus ve Vídni, Filharmonie v Moskvě, stejně jako v Amsterdamu, Lisabonu, Miláně, Tokiu a USA. Jürgen Essl studoval hru na varhany v Německu a Francii u Ludgera Lohmanna a Francise Chapeleta. Studium dokončil ve Vídni u Michaela Radulesca. Od roku 2003 působí jako profesor na Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Stuttgart. Jako profesor hry na varhany působil také na Musikhochschule Lübeck a zároveň byl varhaníkem zámeckého kostela ve městě Sigmaringen. V roce 2008 vedl mezinárodní Kongres der Kirchenmusik ve Stuttgartu a je jedním ze zakladatelů Mezinárodní letní akademie hudby – ISAM v německém Ochsenhausenu. Jürgen Essl je známý též

jako vynikající improvizátor a kromě hry na varhany se věnuje též kompozici. Nejznámějšími jsou jeho moteta a oratoria, která byla provedena předními sbory jako Darmstädter Kantorei a Regensburger Domspatzen. Esslovy skladby vyšly v renomovaných nakladatelstvích jako Doblinger, Carus-Verlag a Schott Verlag.

Zdroj varhany.slansko.cz

Na Svatou Horu jsi zavítal vícekrát. Co Tě tady především oslovuje?

Přijal jsem v minulém roce pozvání na dvě varhanní půlhodinky, a velmi rád se tak seznámil se svatohorským prostředím, které na mě zapůsobilo velmi příjemným dojmem. Na první pohled mě zaujal krásný architektonický komplex Svaté Hory. K bazilice vedou schodiště ze všech stran, tím je posvátný prostor vyzdvížen a získává na patřičné důležitosti. Stejně jako každý člověk toužící po poznání Stvořitele stoupá stále výš a výš, dává mu postupně krok za krokem všechno, co koná, na co myslí a čím se zabývá, tak podobně vnímám koncepci stavby Svaté Hory. Na Hoře zcela v centru objektu se nachází posvátné Místo, kde se konají bohoslužby

nejvyšší oběti. Množství liturgií, modliteb, zpovědí a upřímně míněných darů prosvětluje baziliku natolik, že přitahuje stále další a další poutníky. To je opravdu nádherné a povzbudivé. Bazilika neoslňuje svou velikostí, jako často některé katedrály, spíše působí svou vnitřní silou.

Mnohdy jsi byl přítomen u staveb nových nástrojů, psal posudky a získal tak četné zkušenosti v této oblasti. Jaké otázky je potřeba si zodpovědět před stavbou nového nástroje? Mohl bys popsat varhany na Svaté Hoře po stránce technické, zvukové i estetické?

Při každé stavbě varhan je znovu a znovu pokládána otázka spojitosti s náboženským a kulturním kontextem: Jaký je přesný účel nástroje? Jaký styl má reprezentovat? Jak ovlivní zvuk varhan liturgii jako takovou? Přispívá k pozvednutí srdcí k Bohu? Jak a skrze co k tomu dochází? V minulosti se ukázalo, že čím přesněji si člověk tyto otázky předem zodpoví, tím je kvalita nového nástroje lepší.

Na Svaté Hoře vznikl nástroj, který po vnější stránce ladí s prostorem a zároveň je zohledněna stránka jihoněmecko-české barokní tradice. Byla vytvořena centrální skříň s naznačeným zadním pozitivem, jež zde jako Brustpositiv plní jak opticky, tak hudebně funkci Rückpositivu. Do bočních výklenků jsou vestavěny pedálové píšťaly, které propůjčují celému vzhledu jakousi neokázalou nádheru a nabízí dostatek prostoru pro rejstříky umožňující hrát barokní varhanní literaturu. Jak v nízkých polohách, tak i ve světlých rejstřících nástroj nabízí mnoho faset pro celý liturgický rok. Díky rozhodnutí pro převážně barokní zvuk vzniká harmonické spojení s estetikou kostela. Hlavní stroj činí čest svému jménu, zvukově vyplňuje krásně celý prostor. Oproti tomu ustupují ostatní manuály do pozadí. Tato charakteristika je typická pro jihoněmecko-český styl a ukazuje hluboké porozumění pro barokní tradici v Čechách a to při současném otevírání se barokní tradici jiným částem Evropy. Stavba se po zvukové i estetické stránce zdařila a odpovídá potřebám Svaté Hory.

Tvou velkou zálibou je komponování. Mohl bys sdělit něco o stylu svého hudebního vyjadřování?

Komponování mohu označit jako neustále otevřený proces nalézání nového. Moje rané kompozice jako např. Fünf Momentaufnahmen zní docela jinak než moje současné skladby. Všechny mají ale společné to, že vycházejí z čistě improvizčního impulsu, včetně děl s velkým obsazením. Dříve jsem byl orientován velmi na moderní jazz. Potom jsem se nechal inspirovat mnoha kompozičními styly z předešlých epoch. Dále přišlo

hledání volné polytonality, která není vázána na strnulá pravidla.

Máš nějaké své životní vzory? Které hodnoty na nich obdivuješ?

Prvně bych zmínil svoji matku, která i přes nelehké životní situace dokáže žít s důvěrou ve Vyšší vedení. Nemá velké plány a tužby, nechává se vést tím, co jí do života přichází a tím říká své ANO své existenci a Tomu, který ji život dal. Obdivuji její pokoru, schopnost odevzdat se, její silnou víru a laskavost. Dříve jsem věnoval úsilí své kariéře. Dnes se raduji daleko více z hodnot, které zůstávají. To se snažím vyjádřit také svou hudbou, neboť slova k popsání hlubších sfér duše nestačí.

V oblasti kompozice si velmi vážím skladatele jménem Henri Dutilleux. Jeho hudební vyjadřování mě velmi obohatilo a posunulo na cestě k intenzivnějšímu promýšlení své práce. V profesní oblasti je mi blízký také hudební skladatel Jan Jirásek, kterému vděčím

za mnoho krásných rozhovorů. Probírané otázky ohledně formy, stylu, modelování hudebních impulsů, užití tónového materiálu, průběhu kompozičního vývoje, nám pomáhaly objevovat podstatné aspekty potřebné pro další tvorbu. Na Janovi se mi velmi líbí, že nepatří k žádné konkrétní kompoziční škole a jde zcela svou vlastní cestou.

Varhaník a skladatel J. Pierre Leguay mě oslovuje svým přístupem k životu. Přestože je nevidomý, má velmi barevný vnitřní svět, cítí často mnohem jasněji okolní svět, než většina „vidoucích“. Jeho kompozice skrývají hluboký význam a mají duchovní přesah. Mezi další umělce, kterých si opravdu vážím, patří: Wayne Shorter, Sofia Gubaidulina, John Taylor a Hubert Nuss. Mými vzory jsou ale nejen osobnosti společenského významu, ale například i mnozí mí přátelé a studenti.

Věnuješ se rád komponování, improvizaci, koncertní hře, vyučování. O jaké jiné obory se zajímáš?

Velmi rád čtu. V poslední době mě více než dříve zajímá filosofie. Zaujal mě zejména čínský filosof Lao-c' s texty „*Tao te t'ing*“ z 6. stol. př. Kr. Jsou v nich uloženy hluboké pravdy o smyslu života, přístupu k životu, o vedení společnosti bez manipulace, o respektu člověka k člověku, o pomíjivých i nepomíjivých hodnotách. Mnohé je sděleno obrazně, obdobně jako v podobnostech v Bibli. Fascinuje mě, jak tak staré texty jsou pro dnešní společnost aktuální a kolik mají společného s křesťanskými hodnotami. Teď mám rozečtenou knihu od Edithy Steinové „*Im verschlossenen Garten der Seele*“ Fascinuje mě, jak autorka dokázala s naprostou přesností a za použití hlubokých překrásných slov popsat vztah její duše ke světu a Bohu. Editha si prošla tvrdými životními zkouškami. I přes svou vzdělanost, byla často odmítána společností a autoritami. Zkušenosti ji ale vedly ke stále větší důvěře v nepomíjivé hodnoty a darovala se až do krajnosti, to z ní udělalo velkou osobnost. Obdivuji její vnitřní sílu, odvahu a trpělivost.

Jak a kde rád trávíš volný čas?

Mám rád setkávání s přáteli. Jsou mi vzácné především otevřené diskuze na zajímavá témata v menších kruzích. Svůj volný čas rád také věnuji péči o zahradu. Příroda mě přitahuje, inspiruje, obcerstňuje, učí mě citlivěji vnímat druhé lidi i sebe, otvírá smysl pro Krásno, pro Harmonii. Mým přáním je být s ní ještě více v kontaktu.

Plánuješ opět zavítat na Svatou Horu?

Ano, 11. srpna 2019 budu hrát koncert na nové varhany. Těším se. Srdečně zvu všechny zájemce o varhanní hudbu.

Jürgene, moc Ti děkuji za oba koncerty pro Svatou Horu i za krásná slova poskytnutá pro tento článek.

Marie Zahradková

Renesance poutních cest na Svatou Horu

Píše se 21. století, kolem nás se všechno zrychluje, zdá se, že peníze a moc jsou některými lidmi vzývány a opěvovány jako jediné a nejlepší atributy. Stále hledáme protiváhu, víme, že plný život je ve víře, v pravdě, v lásce a naději. Snažíme se podle toho také žít. Ve společnosti jsou naštěstí stále lidé, kteří nejsou k okolí lhostejní, mají možnost a touhu věci změnit nebo chtějí něco kdysi krásného vrátit zpět, třebaže v trochu jiné podobě. Skupina lidí z Příbrami a okolí kolem paní Jitky Lipovské a manželů Peštových se začala zabývat obnovou poutních tras na Svatou Horu. V této bohuľibé činnosti spolupracuje mimo jiné také s P. Davidem Horáčkem a Maticí Svatohorskou.

Proč vůbec obnovovat poutní cesty na Svatou Horu? Je to proto, že nám, tak jako spoustě jiných lidí zde, leží na srdci vývoj této země a to, co se s ní momentálně děje. Přejeme si ukázat světu její přívítivou stránku - nádhernou přírodu, bohatou kulturu a historii, po celé zemi vyrůstající malé kavárny, bistra, umělecké dílny... - v době, kdy náš mediální obraz ve světě nemusí být zrovna vždy lichotivý. Z těchto pocitů, starostí a tužeb se zrodil nápad.

Mé dcery i já jsme absolvovaly již několikrát Svatojakubskou pouť. Rodina mého otce pochází z Příbrami, já sama zde již čtvrtstoletí žiji. Z dětství si pamatuji poutníky, kteří v šedesátých letech přijížděli na Svatou Horu. V paměti mi nejvíce uvízly krojované poutnice z Moravy. V hlavě mi doposud zní vyprávění babičky a její sestry o tom, jaké bývávaly pěší poutě z dale-

kých krajů, když ony byly ještě malé. A ze spojení všeho výše uvedeného mi vykrystalovala vize obnovení cest na Svatou Horu v Příbrami, v období současné Svatojakubské poutě.

Nejde o masovou turistiku s negativními dopady. Poutníci se pohybují po svých, nesou si na hřbetě jen to nejnútnejší. Potřebují se najíst, umýt, přespat. Nejkrásnější cesty vedou ztracenými vesnicemi, kde se momentálně jen tak tak udrží koloniál, možná restaurace či lékárna. Poutnictví by mohlo pomoci obcím zachovat takováto zařízení, navíc ubytovny pro poutníky by mohly spolupracovat s chráněnými dílnami, školami a spolky.

Vím, že to v první chvíli zní jako utopie, ale je to tak. To vidí každý, kdo sám šel do Santiaga. Lidé, kteří se vydávají na pouť, komunikují s místními - světy se vzájemně poznávají - poutník z ciziny zjistí, že střed Evropy vypadá a smýšlí jinak, než jak se objevuje v médiích. A místní zjistí, že obyčejní lidé z jiných zemí nejsou pohroma a hrozba.

Pouť do Santiaga již ale pomalu praská ve švech. Poutnictví je však návykové, zejména v současné hektické době, kdy je tak těžké se v běžném životě na chvíli odstříhnout od sítě a informací. Pocit z cesty hned tak něco nenahradí. Proto lidé hledají i jiné obdobné trasy a Pouť na Svatou Horu ve středu Evropy by měla mít šanci je zaujmout. Je zde významné poutní místo, naprosto jedinečná síť značených turistických tras, krásná krajina, spousta památek, kapliček, kostelů, křížů jako zastavení. Svým způsobem i ideální podnebí - zpravidla ani příliš zima, ani příliš horko, v naprosté většině bez nějakých přírodních pohrom.

Chtěli bychom tuto pouť koncipovat ale i trochu odlišně. A to jako cestu do středu Evropy, do míst, která zažila i horší časy. Jako jejich připomenutí a memento, jak důležité je vážit si svobody a otevřenosti vůči světu. Rádi bychom spolupracovali například s Pamětí národa - příbramský Památník Vojna a stále přítomné haldy po uranových dolech jsou protipólem Svaté Hory; dále pak s Knihovnou Václava Havla, Člověkem v tísní a dalšími spolky. Trasy by měly symbolizovat i to, co bylo a čemu bychom se měli snažit čelit, a připomenout, co pro nás obětovali jiní. Cizinci, kteří nemají obdobné zážitky jako my - a nyní již leckdy i zdejší mladší generace - si jen složitě představují a opravdu uvědomují absurditu, nesvobodu a příkoří, s nimiž sami nemají zkušenost.

A tak bychom mohli psát dál. O vizi ubytoven, kde se odpoledne a večer lidé zastaví, sdílejí svoje zážitky, mohou k sobě vtáhnout místní, umožnit spontánní či vedené diskuzní spolky, poznat zdejší tradiční výrobce, řemeslníky, umělce...

Stručně řečeno, naše vize je paprskovitá síť pěších cest do středu Evropy (například od Baltu i Jadranu je to na Svatou Horu skoro přesně 700 km). Trasy, které by spojovaly Českou republiku s Evropou a celým světem, rozšiřující povědomí zdejších lidí o běžných lidech z jiných koutů světa, naopak ukazující světu krásu naší země, um a pohostinnost místních. Cílem je připomenutí a vyzvednutí tradic a místního koloritu a obnovení duchovní poutě s akcentem na svobodu, pokoru, respekt k druhým, přírodě, krajině, historii, kultuře a vědění.

Asi by bylo zůstalo jen u myšlenek v mé hlavě, ale naštěstí jsem tuto ideu asi před rokem vyslovila před mými přáteli, manželi Peštovými. Ty to zaujalo natolik, že mne „vyhecovali“ a oslovili jsme i další lidi, a tak vznikl zapsaný spolek „Pouť na Svatou Horu“. Jsme v kontaktu se Svatou Horou. Procházíme a připravujeme první několikadenní úseky tras. V začátcích bude největším úskalím nedostatečná možnost ubytování. Snažíme se ale spolupracovat se Sokoly, Skauty a farami, hospici, rodinnými farmami a dalšími místními spolky - a vytvořit tak jakousi provizorní síť ubytoven podél cest. Rádi bychom oslovili i zdejší staré šlechtické rody. Věříme, že postupem času se pouť probere k životu a po prvních odvážných poutních příjdu další. V budoucnu pak už budou ubytovny vznikat samovolně tam, kde projde a zastaví se dostatek poutníků. Samozřejmě nyní sháníme chybějící finance, abychom jí mohli vdechnout ten pomyslný první nádech. Nadšení ale nepostrádáme!

Spolupracovat chceme s kýmkoli, kdo by měl nějaký nápad či byl ochoten pomoci. Pokud vás naše myšlenka zaujala, neváhejte nás kontaktovat a připojit se k nám.

Vždyť motto naší pouti je: „Cesta je klíč...“

Jitka Lipovská, členka direktoria spolku Pouť na Svatou Horu

Sochy opadávají a padají

K padání soch na Svaté Hoře ještě nedošlo, ale jejich erozi vlivem místních podmínek již nelze neřešit, stav řady skulptur je velmi špatný.

Svatohorský areál leží zcela nechráněný v nadmořské výšce 580 m. Veškeré kamenné prvky jsou tak vystaveny atmosferickým vlivům větru, mrazu, mlze a kyselým deštům. Každá prohlídka sochařské výzdoby proto konstatuje značnou erozi. V novodobé historii Svaté Hory již byly prováděny restaurátorské práce na dvou nejvíce poškozených sochách při rekonstrukci balustrády kolem baziliky v roce 2004 cca. Při velké rekonstrukci areálu v roce 2015 byly provedeny pouze některé práce a řady oblastí se obnova nijak nedotkla.

Proto jsme koncem léta požádali Středočeský kraj o závazné stanovisko k záměru zrestaurování soch a opravy balustrády kolem svatohorské baziliky. První etapa restaurování 12 soch a opravy části zábradlí balustrády by měla začít v dohledné době. Dosud jsme obdrželi dotaci ze Středočeského kraje ve výši 948.092 Kč. Svatá Hora se bude finančně podílet na realizaci částkou 20% z celkové sumy, tedy v první etapě cca 200.000 Kč. Na tento účel je možné přispět poukázáním daru na účet farnosti. Všem dárcům již nyní děkujeme.

Konto na opravy je 35-520395309/0800, konto na běžné potřeby a provoz Svaté Hory je 520395309/0800 u České spořitelny Příbram.

Za dobrodince se denně modlíme a v pátek v 7.00 hodin je za ně sloužena mše svatá. Pán Bůh štědře odplatí všem, kdo jsou těmito dobrodinci.

Nenápadný věrný služebník

*Kázání na pohřbu P. Stanislava Muzikáře,
bazilika Nanebevzetí Panny Marie,
Svatá Hora, 27. 11. 2018*

Scházíme se nad rakví kněze a spolubratra redemptoristy. Co říci při rozloučení s člověkem, který celý život žil samozřejmě to, co se při křesťanských pohřbech připomíná, tedy křesťanskou nadějí?

Když se člověk dává Bohu do služby, mohou být k tomu na počátku rozličné důvody, například životní zajištění, touha pomáhat nebo radost z krásy křesťanské bohoslužby. Avšak poté, co řekneme Pánu své ANO, začíná nová životní etapa, kdy si nás Bůh přitěsává ke své podobě a svým potřebám. Ono ANO je projevem veliké důvěry v Boha, ale také začátkem nemalého dobrodružství.

Takový byl i životní osud otce Stanislava Muzikáře. Prožil si leccos: od pětépáků, přes různé ústrky až po stále se stupňující zdravotní obtíže nejružnějšího charakteru. Stanislav to všechno snášel s obdivuhodnou trpělivostí a až stoickým klidem.

Pán Bůh mu nadělil nekomplikovanou povahu, ochotu být spokojen se vším, co život přinášel, a tak mu dal možnost projít bez větších problémů životem, který se odehrával v dramatické době. Zažil dobu, kdy bylo velmi nebezpečné se

hlásit ke svým spolubratřím, stal se knězem ve věku, kdy by jím za normálních okolností byl už minimálně o deset let dříve, zažil nemálo ústrků, byl odsouzen žít mimo komunitu spolubratřím, blízko nejen geografických hranic. Když už tomuto stylu života přivykl, přišla další změna a Stanislav na stará kolena začínal v úplně nových podmínkách.

Jak se tyto změny dají dobře prožít, aniž by byl člověk stravován strachem nebo neklidem? Kromě onoho jeho obdarování někdy až stoickým vztahem k životu jde vždy ve vztahu mezi člověkem a Bohem, o víru. Víru nikoli jen jako soubor pravd, předkládaných k věření, ale jako důvěru v Boží věrnost vůči člověku. Ostatně – jen tak je schopen člověk dát se Pánu do služby. Bez této víry a důvěry by to byl hazard s vlastním životem.

I na otci Stanislavovi se tak projevovala důvěra, která se postupně stávala jeho životním postojem. To, co apoštol Pavel v dnešním čtení sděluje jako evangelium, tedy radostnou novinu, bylo u Stanislava s přibývajícím věkem

spíše východiskem pro jeho způsob života, tedy životním stylem: „My máme svou vlast v nebi, odkud také s touhou očekáváme spasitele, Pána Ježíše Krista. On přemění naše ubohé tělo...“ (Flp 3,20)

Žít se Standou, jak jsme mu říkali, nebylo vždy jednoduché. Jeho pohoda a někdy lhostejnost k tomu, co ostatní vzrušovalo nebo znepokojovalo, a zároveň ochota o tom sáhodlouze diskutovat, nás někdy až iritovala. Stejně to vypadalo i při liturgii, kdy tam, kde jsme chtěli mít něco precizně připravené, vstoupil do toho Standa s klidem a čistou improvizací. Vždy ale vše dobře dopadlo, a člověk se musel Standovi v duchu (nebo i nahlas) omlouvat. Jeden kněz, Standův spolužák, k jeho kázání jednou podotkl: „Je to hromada šrotu, v níž se ale vždy nalezne valoun zlata.“ Toto mohu potvrdit. Pokud člověk v klidu vydržel až do konce, tento zlatý valoun nalezl. Na onu suť se pak okamžitě zapomnělo, protože se člověk radoval jako onen obchodník, který nalezl drahocennou perlu (srov. Mt 13,45-46). Říkám to proto, abychom si uvědomili, že v tomto v mnoha ohledech nenápadném člověku, kterého jsme mnohdy měli sklon podceňovat, se vždy skrýval poklad. Poklad, který nelze nashromáždit jinak, než věrným prožíváním každého dne před Boží tvář.

Nespornou ctností otce Stanislava byla jeho chuť být s lidmi. Byl člověkem sociálně nesmírně vnímavým, a právě proto byl většinu svého života chudý jak kostelní myš – všechno totiž rozdal. Byl optimistou a člověkem stále plným radosti, navíc byl vždy ochotný pomoci.

Závěr Stanislavova života byl naplněn nemocí, bolestí a utrpením. On si však nestěžoval. Jak stoicky klidně prožíval všechny zvraty svého života, tak s klidem prožíval i tento jeho neradostný závěr.

Když se loučíme se zemřelým knězem, který celý život hlásal evangelium, dejme mu šanci proslovit jeho poslední kázání. Myslím, že životní kázání otce Stanislava je praktické prožívání toho, co jsme slyšeli v evangeliu. Jeho život nebyl naplněn nějakými zvláštními mimořádnostmi, ale každodenní věrností evangeliu, dalo by se to charakterizovat slovy: „Moc toho nemám, ale jsem tady.“ Jeho životním postojem byla ona připravenost pěti prozíravých panen, které měly ke své lampě v nádobkách i olej. I když víme, že v jeho autě dost často chyběl benzín nebo kapalina do stěračů, olej do lampy v jeho nádobce života nikdy nechyběl.

Ženich přišel, a my pevně doufáme, že brána ke svatebnímu veselí byla pro našeho Standu dokořán otevřená. Rozloučení s ním tak není tragickou událostí, ale odloučením na krátký čas, plným křesťanské naděje. A aby nám to odloučení nepřišlo dlouhé, nezapomínejme na něj pamatovat v modlitbách. Prosme, aby jej ten, kterému zasvětil celý svůj život, Kristus Vykupitel, přijal do své náruče.

P. Stanislav Přibyl, CSsR

Listárna

Hudba na Svaté Hoře má svoji tradici

Narodil jsem se na Moravě – resp. na Hané v blízkosti krásných poutních míst jako je Svatý Kopeček, Svatý Hostýn, Křtiny, Dub nad Moravou, kam rádi jezdíme či chodíme na pouť. Moje maminka však pocházela z Příbrami a na Hanou se provdala. Příbrami a zejména Svaté Hoře zůstala věrná po celý život. A tak mne již jako malého chlapce brávali rodiče na pouť na Svatou Horu. Můj starší bratr zde působil coby svatohorský ministrant a podle možností jsme jej zde navštěvovali. Už jako dvouletého kluka mne vždy povznášela ministrantská dechová kapela, která vítala na svatohorském náměstí poutníky a za zvuků mariánských písní provázela pak procesí po ambitech. Bohužel v padesátých letech, kdy byli v noci odvezeni kněží do internace a rodiče byli vyzváni, aby si okamžitě přijeli převzít své syny ministranty, tato krásná tradice vítání procesí skončila. Neskončily však naše rodinné poutě na Svatou Horu a pravidelně jsme každoročně toto krásné mariánské místo navštěvovali. Poměrně dlouho zde ještě působil svatohorský pěvecký sbor, který jsem jako mladý hoch obdivoval. Zejména mne upoutávaly krásné tóny sborů nesoucích se z letního kůru při bohoslužbách u Korunovačního oltáře. Bohužel i tato tradice časem zanikla a bohoslužby pak byly doprovázeny jen lidovým zpěvem s varhanním doprovodem. Tuším, že na chvíli se zabýsklo na lepší časy v šedesátých letech minulého století, ale normalizace pak zase uvedla vše zpět do „původního stavu“. Více nadějí přišlo s příchodem P. Karla Břízy. Byl to výborný kněz a hudebník. Vzpomínám si, jak jsem ho díky P. Františku Líkařovi mohl navštívit v jeho pokoji, kde mi předvedl vlastnoručně postavené malé píšťalové varhany. Snad právě bytí krátké, ale takřka každoroční pobyty v dětství na Svaté Hoře, ve mně zasely semínko lásky k hudbě a zejména pak ke sborovému zpěvu. Bylo pro mne velkým svátkem, když jsem mohl jako člen prostějovského sboru před více než deseti lety přijet na Svatou Horu a při bohoslužbě zazpívat mši Franze Schuberta. Pro nás

zpěváky bylo velkou poctou, když nás po mši svaté přišel osobně pozdravit P. Břicháček a P. Karel Bříza věnoval našemu sboru originál své skladby.

Při dalších návštěvách jsem jaksi zpozvzdálí vnímal i příchod nových varhaníků. Vždy prakticky s ročním odstupem jsem si uvědomoval, jak se píše nová historie hudebního života na Svaté Hoře. S radostí, ale i s trochou obav, jsem přijímal iniciativu kolem stavby nových

chórových varhan a následně i další snahu o stavbu nových velkých varhan.

Velká naděje nás provázela cestou na naši říjnovou pouť na Svatou Horu v roce 2010. Byla tu i určitá hudební zvědavost. V rámci naší poutě jsme měli možnost zúčastnit se koncertu pro „jedny až čtyři varhany a regál“. Nedokázali jsme si vůbec představit, že je možné něco takového uskutečnit! A tak se pro nás podvečer o druhé říjnové neděli stal velkým hudebním svátkem, kdy jsme ve zcela zaplněné svatohorské bazilice mohli vyslechnout tento krásný a pro nás unikátní koncert. Na vlastní oči jsme mohli vidět a na vlastní uši slyšet čtyři varhany, regál (konečně jsme pochopili, o jaký hudební nástroj to vlastně jde) a cembalo. Mohli jsme se osobně setkat i s „Mistrem“ varhanní hudby docentem Tůmou, mohli jsme si uvědomit také hudební talent P. Příbyla, výborné improvizace a aranžmá skladeb ředitele svatohorského kůru pana Pavla Šmolíka i paní Miloslavy Šmolíkové. V neposlední řadě jsme ocenili také vynikající hru žačky docenta Tůmy Marie Zahradkové. Zkrátka velký dík a obdiv VŠEM, kteří se na tomto koncertu podíleli. Stal se pro nás zcela jistě „koncertem roku“ a utvrdil v nás naději, že krásná hudba bude na Svaté Hoře znít i v budoucnu. Odjžděli jsme s nadějí, že nám bude dopřáno zúčastnit se dalšího koncertu v příštím roce.

Další podzimní pouť jsme si naplánovali v rámci programu třetího ročníku koncertního cyklu Hudba v nezvyklých souvislostech 2011. Vždyť jak často a kde můžeme být účastní tak originálního koncertu, jakým je koncert pro dvoje varhany? Přiznáme se, že jsme byli svědky takového koncertu poprvé v životě (nepočítáme-li tedy ten loňský koncert pro čtyři varhany a regál). Byl to pro nás hluboký umělecký zážitek. Pan a paní Šmolíkovi dokázali, že zkrátka umí a důkaz jejich umění pro nás vyvrcholil právě v závěrečné improvizaci na motivy Mariánského hymnu.

Chtěli bychom tímto upřímně poděkovat za tento umělecký zážitek, poděkovat za organizaci již třetího koncertního cyklu Matici Svatohorské a zejména pak hlavním protagonistům těchto koncertů.

Věříme, že iniciativa Matice Svatohorské, jakož i celého svatohorského „týmu“, bude za čas korunována úspěchem a svatohorskou bazilikou se rozezní i tóny nových velkých varhan.

Ze srdce zdraví poutníci a ctitelé Panny Marie Svatohorské z Moravy - Alena a Václav Adamovi a Marie Mazalová

(O své vzpomínky na dobu před dokončením nástroje se s námi podělili dárce velkých svatohorských varhan – upraveno redakcí)

Zprávy ze Svaté Hory

❑ V pondělí 19. listopadu **zemřel** v klášteře na Svaté Hoře po dlouhé nemoci ve věku 86 let **P. Stanislav Muzikář, CSsR.**

❑ Po letech velkého úsilí všech zúčastněných se podařilo dostavět nové svatohorské varhany. **Slavnost žehnání** se konala 25. listopadu od 17 hodin. Nástroj požehnal při slavnostních nešporách kardinál Dominik Duka.

❑ V sobotu 1. prosince se sešli ve svatohorské bazilice **donátoři velkých svatohorských varhan.** Adoptivní dárci byli odměněni přístalami a kalendáři. Nový nástroj byl všem představen, usmělečeli se koncert, následovaly prohlídky varhan a raut ve svatohorském klášteře.

❑ V pátek a sobotu 30. listopadu a 1. prosince proběhl na Svaté Hoře již druhý víkendový intenzivní **kurz skupiny amatérských varhaníků**, kteří pod vedením regenschorioho baziliky Pavla Šmolíka studují liturgickou varhanní hru v rámci dvouletého kurzu při Arcibiskupství pražském. Frekventanti obohatili svým zpěvem rovněž svatohorskou liturgii.

❑ **První adventní neděle** 2. prosince byla devátá mše svatá přenášena Českým rozhlasem. Bohoslužbu celebroval P. David Horáček, CSsR. Tento den byly žehnány přinesené adventní věnce.

❑ Ve stejný den proběhl ve svatohorském sklepení **kurz výroby adventních věnců** pod vedením paní Štěpánky Sobotkové.

❑ V pátek 7. prosince se konal závěrečný **koncert účastníků interpretačních varhanních kurzů** pod vedením prof. Jaroslava Tůmy. Na nových varhanách Vladimíra Šlajcha v bazilice Nanebevzetí Panny Marie zahráli frekventanti kurzů skladby J. S. Bacha, F. Mendelssohna – Bartholdyho aj.

❑ Arcibiskupství pražské pořádalo v sobotu 8. prosince při slavnosti Panny Marie počaté bez poskvrny prvotního hříchu **arcidiecézní mariánskou pouť**. Program začal modlitbou růžence, pak následovala přednáška doc. PhDr. Marka Šmída, Ph.D z Ústavu dějin křesťanského umění KTF UK. Mši svatou v 11 hodin

celebroval kardinál Dominik Duka.

❑ O týden později vedl **adventní duchovní obnovu** P. Stanislav Příbyl, CSsR.

❑ **Vánoční jarmark** ve svatohorském sklepení proběhl v sobotu 15. prosince.

❑ Letošní **výstava betlémů** v Mnišské kapli byla zahájena vernisáží 20. prosince, ukončena byla 6. ledna.

❑ V neděli 23. prosince byla v bazilice instalována impozantní **vánoční jedle**.

❑ Letošní **zpívání u jesliček** pod záštitou Matice Svatohorské se konalo 25., 26., 30. prosince a 1. ledna.

❑ 31. prosince jsme zakončili kalendářní rok **noční mší svatou**, po které následovala již tradiční **prezentace událostí** uplynulého roku, **ohňostro** na náměstí a připítek.

❑ V období říjen – prosinec 2018 navštívili Svatou Horu **poutníci** z těchto míst: Louny, Pelhřimov, Mirošov. Ze zahraničí přijeli poutníci z Filipín a Slovenska.

❑ V roce 2018 využilo **svatohorskou průvodcovskou službu** kolem pěti a půl tisíce českých a více než tisíc zahraničních návštěvníků. Asi dva tisíce zájemců si přišlo prohlédnout Svatohorské poutní muzeum, necelých tisíc pět set osob si prohlédlo sklepení a necelých devět set návštěvníků vystoupalo na zvonici.

❑ Kromě stálé expozice a nabídek prohlídek areálu s průvodcem, prohlídek s koncertem a prohlídek svatohorské zvonice nebo sklepení proběhlo i několik **poutních výstav** – „Nemohli jsme mlčet“ – lidé Charty 77, výstava k 40. výročí požáru Svaté Hory aj.

Exercicie na Svaté Hoře v roce 2019

Termín	Název kurzu	Exercitátor / vede	Cena
7. 3. – 10. 3.	Exercicie „Unést církev“	P. Ondřej Salvat	1470 Kč
28. 3. – 31. 3.	Exercicie „Postní obnova“	P. Josef Čunek, SJ	1470 Kč
4. 4. – 7. 4.	Exercicie pro zdravotníky a ty, kteří pečují o druhé	Mons. Aleš Opatrný	1470 Kč
2. 5. – 5. 5.	Exercicie „Miluj a dělej, co chceš“	P. Karel Satoria	1470 Kč
6. 5. – 10. 5.	Exercicie „Prohloubit vztah k Bohu skrze eucharistii“	P. Josef Michalčík, CSsR	1860 Kč
16. 5. – 19. 5.	Exercicie pro rozvedené i znovu seždané „Život v síle křtu“	Mons. Aleš Opatrný	1470 Kč
3. 6. – 7. 6.	Exercicie „O eucharistii“	P. Krzysztof Strzelczyk, CSsR	1860 Kč
10. 6. – 14. 6.	Exercicie „Eucharistie – centrum křesťanského života“	P. Josef Michalčík, CSsR	1860 Kč
20. 6. – 23. 6.	Ikonomisecký kurz (pořádá, info: DamianM@seznam.cz)	Martin Damian	Na dotaz
1. 7. – 5. 7.	Exercicie „Duchovní obnova ve světle Janova evangelia“ (v mlčení)	P. Angelo Scarano, S.S.L.	1860 Kč
15. 7. – 19. 7.	Exercicie „Boží slovo v životě křesťana II.“	Mons. Josef Žák	1860 Kč
26. 7. – 27. 7.	Kurz liturgické varhanní hry (info: pavelmolik@seznam.cz)	Martin Poruba	Na dotaz
12. 8. – 16. 8.	Exercicie „Duchovní obnova se sv. Alžbětou od Trojice“ (v mlčení)	P. Angelo Scarano, S.S.L.	1860 Kč
25. 8. – 31. 8.	Exercicie pro kněze	P. Miloslav Kabrda, SDB	2840 Kč
16. 9. – 20. 9.	Exercicie „Vím, komu jsem uvěřil“	P. Petr Beneš, CSsR	1860 Kč
23. 9. – 27. 9.	Exercicie „O modlitbě“	P. Krzysztof Strzelczyk, CSsR	1860 Kč
30. 9. – 4. 10.	Exercicie „Křesťan tváří v tvář okultismu“	P. Josef Michalčík, CSsR	1860 Kč
7. 10. – 11. 10.	Exercicie „O manželství“	P. Krzysztof Strzelczyk, CSsR	1860 Kč
11. 10.	Jednodenní kurz „Management farnosti“ pro kněze i laiky	P. Stanislav Příbyl, CSsR	Na dotaz
21. 10. – 25. 10.	Exercicie „Ježíš uzdravuje z okultismu“	P. Josef Michalčík, CSsR	1860 Kč
17. 11. – 23. 11.	Exercicie pro kněze „V síle Ducha svatého“	Mons. Aleš Opatrný	2840 Kč

Začátek exercicií je první uvedený den v 17.30 hodin večer v refektáři kláštera. Datum i čas konce exercicií je uveden u konkrétních kurzů.

Příhlášky jen písemně: Římskokatolická farnost u kostela Nanebevzetí P. Marie Příbram – Svatá Hora, Exerciční dům, 261 01 Příbram II/591 nebo e-mailem na adrese ex.dum@svata-hora.cz případně vyplněním formuláře na <http://www.svata-hora.cz>. Informace: +420 731 619 800.

Významné akce a poutě, hudba při bohoslužbách, koncerty a kulturní pořady

1. **Matky Boží P. Marie**, Slavnost. Mše svatá jako v neděli. „Zpívání u jesliček“ za doprovodu varhan ve 14.00 v bazilice.
6. **1. Zjevení Páně (Tři krále)**, Slavnost. **Tříkrálový koncert** Vepřkova smíšeného sboru v 17.00.
14. **1. Bl. Petra Dondere, CSsR, památka**. Misionář v Surinamu, působil mezi černošskými otroky, indiány a malomocnými.
16. **1. přednáška** z cyklu **Cesty do minulosti Svaté Hory II.** PhDr. Věry Smolové v 17.30 refektáři kláštera.
21. **1. výročí povýšení na baziliku, svátek. Svatou Horu** povýšil roku 1905 papež Pius X. bulou Sacris Aedibus.
2. **Uvedení Páně do chrámu (Hromnice), svátek**. Žehnání svící při každé mši svaté.
3. **2. 4. neděle v mezidobí**. Svatooblažské požehnání při každé mši svaté.
13. **2. přednáška** z cyklu **Cesty do minulosti Svaté Hory II.** PhDr. Věry Smolové v 17.30 refektáři kláštera.
6. **3. Popečnická středa**, den přísného postu. Udělování popelce při všech mších. Hudba při mši svaté v 17.00: P. J. Olejník - mešní proprium, ordinárium.
13. **3. přednáška** z cyklu **Cesty do minulosti Svaté Hory II.** PhDr. Věry Smolové v 17.30 refektáři kláštera.
30. **3. Postní duchovní obnova**, vede P. Petr Beneš CSsR. Začátek v 9.00 duchovním slovem. Následuje kající pobožnost, možnost přijetí svátosti smíření sv. v 11.00. Zakončení ve 12.00 koncertem duchovní hudby. Ostatní mše svaté v 7.00 a 17.00 (druhá s nedělní platností).
6. **4. 3. pouť** díky za záchranu muklí, kteří přežili propad v Nápravně pracovním táboře Bytíz 31. 3.–1. 4. 1962. Mši svatou v 11.00 celebuje J. M. M. J. Pojezdý.
10. **4. 4. přednáška** z cyklu **Cesty do minulosti Svaté Hory II.** PhDr. Věry Smolové v 17.30 refektáři kláštera.
14. **4. Květná neděle**. Při mších v 9.00 a 11.00 zazní Nové Lukášovy pašije P. Šmolíka, tyto mše začínají průvodem s ratoletmi ze svatohorského náměstí.
18. **4. Zelený čtvrtek**. Mše svatá jen v 17.00. Následuje adorace v Getsemanské zahradě. Zpovědní služba 7.00 - 10.00 a 15.00 - 17.00.
19. **4. Velký pátek**, den přísného postu. V 15.00 **Křížová cesta** v parku. V 17.00 **Velkopáteční obřady**. Hudba: R. Rejšek - Pašije podle Jana. Zpovědní služba 10.00 - 7.00 a 17.00 - 15.00.
20. **4. Bílá sobota**. Boží hrob otevřen od 6.30. **Obřady velikonoční vigílie** ve 20.00. Zpovědní služba 7.00 - 10.00 a 15.00 - 17.00.
21. **4. Boží Hod velikonoční, slavnost**. Žehnání pokrmů při každé mši svaté. Hudba při mši svaté v 9.00: J. G. Zechner - Große Orgelsolomesse, J. J. Fux - Victimae paschali laudes. Mši sv. v 9.00 přenášá Český rozhlas.
22. **4. Pondělí velikonoční, svátek**. Mše svatá v 7.30, 9.00, 11.00 a 15.30. Varhanní koncert v 17.00.
27. **4. Poutí Asociace hospiců**. Mše svatá ve 14.00. Celebuje Mons. ThLic. Ing. Zdenek Wasserbauer Th.D.
4. 5. **18. arcidiecézní pouť za duchovní povolání**. Mše svatá v 11.00. Celebuje arcibiskup pražský Dominik kardinál Duka.

Otevírací doba a pořad bohoslužeb na Svaté Hoře

Neděle Areál otevřen 6.30–17.00

Mše svatě v 7.30, 9.00, 11.00 a 15.30. Po každé mši je požehnání milostnou soškou a její uctívání
Po odpolední mši svatě jsou zpívány nešpory. Před mší svatou v 7.30 Anděl Páně a vystavení milostné sošky

Pondělí - sobota Areál otevřen 6.30–18.00

Mše svatě v 7.00, 9.00 a 17.00 (v sobotu s nedělní platností)

Před mší svatou v 7.00 Anděl Páně a vystavení milostné sošky

Požehnání milostnou soškou a uctívání po mši svatě v 7.00, 9.00 a 17.00

Ve čtvrtek Po odpolední mši svatě půlhodinová adorace

V pátek Mše svatá v 7.00 obětována za dobrodince Svaté Hory a živé i zemřelé členy Matice Svatohorské

V sobotu Po mši svatě v 9.00 mariánská pobožnost s přednesením proseb. Můžete je zasílat poštou, e-mailem prosba@svata-hora.cz, formulářem na www.svata-hora.cz, nebo je předat osobně v sakristii

V postní době V pátek od 16.30 a v neděli od 15.00 křížová cesta

V květnu Denně kromě čtvrtku a neděle po odpolední mši svatě májová pobožnost s katechezí

Svátoost smíření Příležitost ke zpovědi je půl hodiny přede mší svatou, na požádání kdykoli

Zpovědní služba v bazilice po-so půl hodiny před každou mší svatou

Dále 10.00–11.00 a 16.00–17.00. V neděli před každou mší svatou

Schody Svatohorské schody otevřeny 8.00–17.00 (v zimě jen do 15.30)

Úřední hodiny farního úřadu

pondělí & pátek: 9.00–12.00; 13.00–15.30

V případě nutnosti je možné se nepřetržitě obracet na duchovní správu na tel: 731 619 668

Svatohorské poutní muzeum, průvodcovská služba a prodejna

Odpovědná osoba: Martina Jechortová.

Kontakt: +420 731 619 800, +420 318 429 943, e-mail: prohlidka@svata-hora.cz

E-shop: <http://shop.svata-hora.cz>

Otevírací doba: neděle: I. – XII: 9.00–17.00 • pondělí – sobota: I. – V. & IX. – XII: 9.00–16.00 • V. – VIII.: 9.00–17.00

Prohlídka areálu s výkladem včetně návštěvy běžně nepřístupných prostor je možná V. – IX. denně v otevíracích hodinách prodejny, jindy jen po předchozí domluvě. Začátek poslední prohlídky hodinu před zavírací dobou.

Prohlídku větších skupin, zejména cizojazyčnou, je vhodné v dostatečném předstihu objednat písemně nebo e-mailem.

Prohlídka areálu s koncertem. Po předchozí domluvě pro skupiny s min. 10 účastníky je možná prohlídka s průvodcem, po které následuje půlhodinový koncert na nové chórové varhany v bazilice.

Prohlídka nové expozice muzea. Každý den v otevírací době prodejny.

Prohlídka nově zrekonstruovaných sklepních prostor a zvonice. Prohlídky jsou možné ve vybraných termínech/po domluvě.

Nové aktivity na Svaté Hoře Vám nabízíme díky projektu, který je spolufinancován Evropskou unií v rámci IOP Projekt CZ.1.06/5. 1.00/24.09583 „Příbram - Svatá Hora - vzorová obnova poutního areálu“

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
ŠANCE PRO VÁŠ ROZVOJ

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

SVATÁ HORA Vydává a rozšiřuje Matice Svatohorská, o. s., Svatá Hora 591, 261 01 Příbram II, tel: 604 594 925, e-mail: casopis@svata-hora.cz, internet: <http://www.svata-hora.cz>, PDA: <http://www.svata-hora.cz/pda>.
Od roku 2017 vychází 4x do roka. Registrační číslo MK ČR E 11719. Cena časopisu – dobrovolný dar (náklady na 1 výtisk činí 15 Kč + poštovné). Řídí redakční rada.
Grafická úprava, sazba a tisk Tiskárna Prima, spol. s r. o. Expedici zajišťuje PostServis.

BANKOVNÍ SPOJENÍ Česká spořitelna, a. s., č. ú. 523967309/0800. Zájemci o pravidelné odebrání pište na adresu redakce.

Požehnání varhan 25. 11. 2018

P. Stanislav Příbyl vítá nového apoštolského nuncia Mons. Charlese D. Balvo (uprostřed) a Mons. Mambé Jean-Sylvain Emiena, radu Apoštolské nunciatury (vlevo)

Schola Cantorum Pilsensis pod vedením regenschorih Pavla Šmolíka

P. David Horáček, administrátor farnosti

Vino k žehnání

Předsedkyně Matice Svatohorské Věra Langová

Arcibiskup pražský a primas český Dominik kardinál Duka žehná nové svatohorské varhany

Přímý přenos TV Noe

Zájem o slavnost byl veliký

V závěru slavnosti varhany poprvé zazněly při koncertu pod rukama titulárního svatohorského varhaníka prof. Jaroslava Tůmy, asistoval varhanář Vladimír Šlajch

P. David Horáček, CSsR, před dárči zaplněnou bazilikou

Poděkování na závěr slavnostního koncertu

Titulární varhaník prof. Jaroslav Tůma hovoří o nástroji

Adoptivní dárči si přebírají malé píšťaly jako symbolické poděkování

Představení nástroje Miloslavou Šmolíkovou

Závěrečné pohoštění